

Veterinársky spravodajca

4-5

MESAČNÍK VYSOKEJ ŠKOLY VETERINÁRSKEJ

JANUÁR — FEBRUÁR 1990

ROČNÍK XVII

Otáznik v tvojom svedomí

Ja jak Tomáš neveriaci stálas v zrode slobody a po čase zistila som, že tu nejde o „pochody na prvého mája.“

Ako krásne na Zemi spieva hymnu hlas nemý čo ožil v sile národa ku ktorému sa hrdo hlásim ja.

Že to boli slzy otcov, matiek, čo žili v pevnom područí, že to boli deti matiek, zbité zvermi do krvi

Nie pre seba bití boli pochopíte! — nie pre seba ale aby živi boli nehanbíli sa za mená.

Iskierka, čo v oheň skrsila,

oheň, čo nádej prináša, nádej do slobody obáva za budúcnosť na človeka čaká!

Ľudia, veď sme to my, mladí, život v rukách máme prebuďte sa, či na zadkoch sedieť

ostaneme?

Zuzana Piovárová študentka 1. roč. VSV

Upozornenie

Redakčná rada Veterinárskeho spravodajcu vypisuje anketa o prílehlavý a aktuálny názov novín.

Prosíme vás, aby ste svoje nápady, názory a prípadne aj grafické návrhy zasielali v priebehu mesiaca február—marec 1990 na oddel. biológie pánovi MVDr. A. Bárdovi, CSc. Už vopred sa tešíme na vaše zaujímavé a dobré nápady. Zároveň vás žiadame o užšiu autorskú spoluprácu na tvorbe novín formou rôznych príspevkov z jednotlivých pracovísk školy, ako aj zo života študentov, ktoré by dôslednejšie a hlavne operatívnejšie riešili ich problémy, ako tomu bolo v minulosti.

Dakujeme za spoluprácu a pochopenie!

Krátke informácie

Ustav experimentálnej veterinárnej medicíny v Košiciach. Vedecko-výskumné združenie veterinárskych vied v Košiciach, Odbor veterinárneho lekárstva Československej akadémie poľnohospodárskej a dom. techniky ČSVTS Košice usporiadajú v dňoch 12.—14. septembra 1990 celostátnu vedeckú konferenciu so zahraničnou účasťou „Zdravie aviarat, biotechnické a biotechnologické metódy intenzifikácie produkcie“. Informácie poskytuje: PhDr. František Sedlák, ÚEVM oddelenie VTI, Duklianskych hrádov 1/A, 040 01 Košice 6, tel. 318 52, 320 11.

PRIPRAVUJEME V BUDÚCIM ČÍSLE:

- Rozhovory k novému školskému zákonu
- Od reprodukcie k širším potrebám
- Čas tisícich možností
- Nezná revólúcia očami študentov
- Ako zareagujeme na článok Nového slova — Korupcia je ako rakovina.

Na aktuálnu tému

Súčasná, nevšedná premena spoločnosti, obsahovo tak dramatické, ale formou však pacifistické, korigujú známy tradicionalizmus rovnajú sa obsahu — formy a opačne. Aký to paradox v spútanom pohľade na už históriu totalitnej moci jednej strany, kde obsah s formou bol explikovaný ako ilúzia konvergencie.

Dalekosiahla stigmatizácia na všetkých stupňoch spoločnosti, či človečenstva, takto schizoidne interpretovaného socializmu a humanizmu, začínala už aktualizovať „sebazáchovný pud“ mravnosti, morálky a etiky. Hodnoty, ktoré sú vo svojej podstate a obecnej rovine tak rezistentné proti každej ideologickej malignite. Dnešok, ktorý je potvrdením tohto konštatovania, dáva nevidaný priestor pre rehabilitáciu týchto kategórií, tak potláčaných v minulosti. Pravda a svedomie sa tak vracajú do spoločenského vedomia, potvrdzujú identitu jedinca

Veterinárna obec a veterinárna medicína tiež neboli mimo obľahu týchto konštatovaní. Miera zodpovednosti je tu daná favorizujúcim premostením humánneho a subhumánneho sveta, ako globálneho faktora celej civilizácie. Ekonomizácia a ideologizácia veterinárnej medicíny sú smutným dedičstvom z minulosti. V snahe podliehať sa na plnení zjazdových uznesení, ktoré svojou centralizáciou a neodbornosťou boli odtrhnuté od reality, bola konfrontovaná profesionálna časť veterinárskeho lekára. Chybým riadením veterinárnej činnosti, táto časť stráca na svojej kompetentnosti, ktorá nie raz supluje hraničné odbory. Ilustratívnym svedectvom tejto skutočnosti je napr. snímok v tlačí, znázorňujúci zákrok laparotómie pracovníkmi nie veterinárno-medicínskeho vzdelania. Hľadanie takej analógie v humánej medicíne by len zvýrazňovalo bezprecedentnosť situácie a úpadok odbornej prestíže.

Univerzitný štát veterinárnej medicíny, všeobecne platný vo vyspelých štátoch sveta je v našich podmienkach len akademickým sebaklamom. Cez násilnú a výkladovo jednostrannú materialistickú didaktiku je deformovaný pohľad na biologické systémy, ako fenomény života a tým aj na pokornú a úctu k živému jedincovi. Postrádaná je celá škála psychologických a sociologických atribútov citového a emocionálneho charakteru, ako predpokladu genézy vzťahu k zvieratú, hlavne k objektu profesijnej orientácie veterinárskeho lekára. Legislatíva výučby psychológie a hlavne jej hraničných odborov, etológie, biosociológie, psycho-

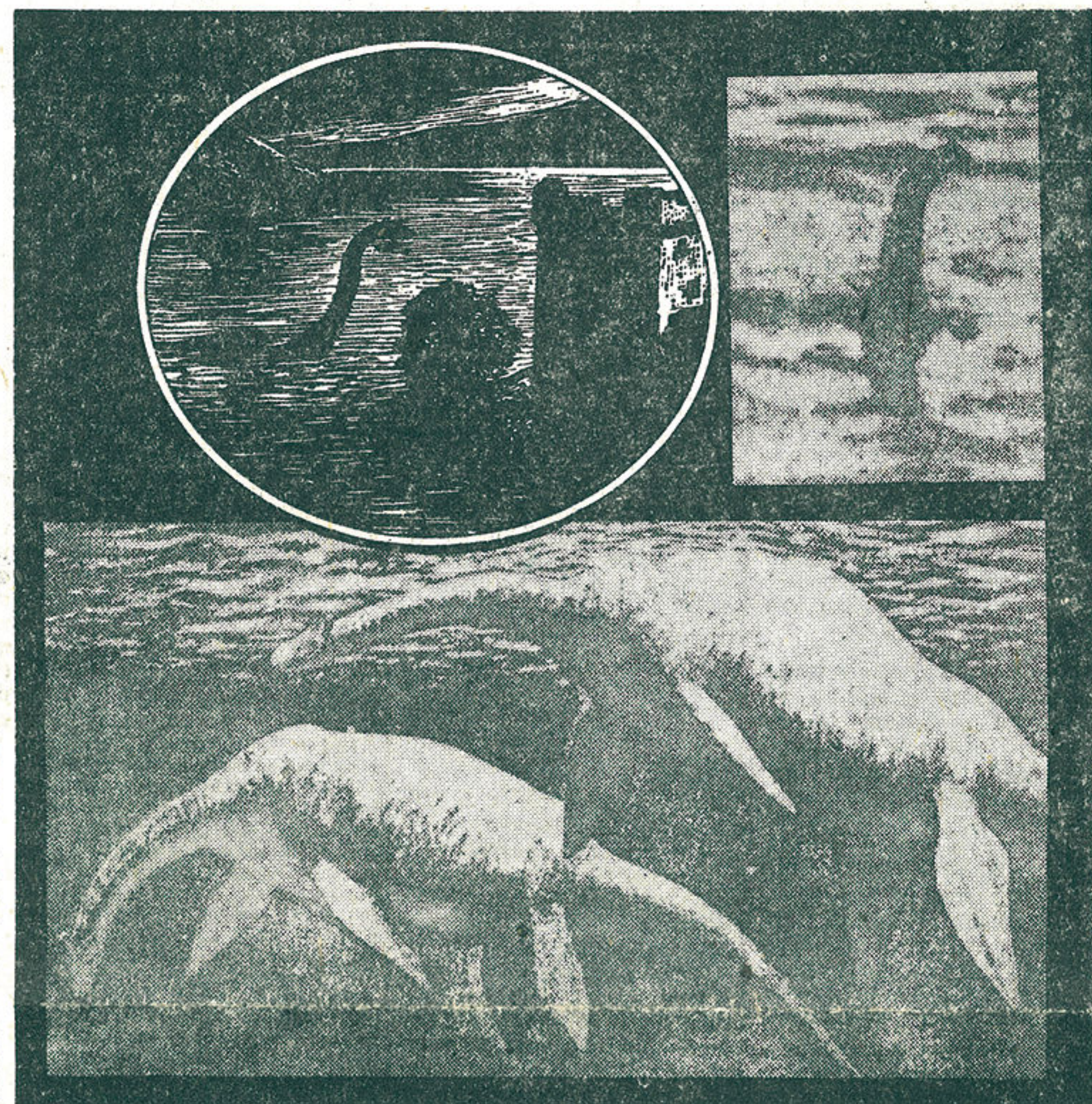
troniky je jedným z predpokladov vytvorenia nového priestoru pre študenta veterinárnej medicíny v prístupe humánneho chápania živočíšneho sveta. Miesto posilnenia a modernizácie tradičných medicínskych odborov, tieto obetujeme poplatnosťou páfročnic, hospodárskym ukazovateľom a experimentujeme s dojmovými špecializáciami, ktoré azda okrem názvu, vzbudzujú všeobecné rozpaky.

A tak z pohľadu odbornej a celospoločenskej prestíže veterinárneho lekára a veterinárnej medicíny, môžeme hovoriť, bez rizika paušalizácie, o jej biologicko-medicínskej kríze. Tak ako politicko-ideologický dogmatizmus hlásal ideál „nášho“ socialistického vlastníctva, tak sa prirodzene a spoľahlivo vytváral v spoločenskom vedomí odosobnený vzťah k práci a k výrobným prostriedkom. Premietnutie tejto deformácie do veterinárneho života iste už nepotrebuje ďalší komentár, obzvlášť keď si pripomenieme z dávnej minulosti vysoko etické a profesionálne tradície nášho veterinárneho stavu. V tejto súvislosti je výrazná absencia veterinárnej spoločnosti, či spolkov veterinárnych lekárov, ako predpokladu hájenia svojbytnosti veterinárnej obce z pohľadu akademického, praxe, vedy a výskumu. Spolupatričnosť alebo dokonca hrdosť k veterinárnemu stavu vzniká až v procese výchovy, ktorá musí však mať kredit pravdy a čestnosti. Pre toto principiálne dobro vecí je potrebné pre veterinárny dorast urobiť všetko a podriať sa tomu nekompromisné riešenie chýb z minulosti na všetkých stupňoch veterinárneho školstva.

Pri tomto krátkom bilančnom pohľade do vlastných radov sa ponúka otázka budúcnosti. Vrátiť veterinárnej medicíny a veterinárnemu lekárovi v spoločenskom a odbornom vedomí rešpekt a úctu, nie je jednoduché.

(Pokračovanie na 2. str.)

... už v budúcom čísle začneme uverejňovať z pera Miloša Jesenského, študenta našej školy seriál: ZRAŽAJÚCE SA SVETY.

„Prečo sa v tej chvíli tak ľudne zmenil obzor, že ani vycvičené oko námorníka nedokázalo rozoznať krivku, kde sa more stretáva s oblohou? Prečo more dmlulo vody do obrovských výšok? Prečo to praskanie a trhanie zemskéj kôry, sprevádzané strašným rachotom, do ktorého sa miešal hukot vzbúrených vód a hvizdanie vrstiev vzduchu, ako to býva pri cyklóne? Odkiaľ ten záblesk, ktorý ožiaril priestor silnejšie ako severná polárna žiara, zaplavil oblohu a zatienil hviezdy všetkých veľkostí? Napokon, čo za nová obrovská žeravá guľa, neznáma astronómom, sa zjavila na oblohe, aby vzápätí zmizla za hrubou clonou mrakov? Aký čudný jav spôsobil takúto kataklizmu, ktorá tak mocne otriasala zemou, morom, oblohou, ba i vesmírom? Kto odpovie na tieto otázky? Zostal na zemeguli nejaký človek, ktorý túto záhadu rozrieši?“

JULES VERNE:

HECTOR SERVADAC

Vzorný pracovník poľnohospodárstva a výživy

Proces rozmnožovania zvierat z hľadiska v. a. b. ob. a. b. a. b. ďalšieho poznávania zákonitostí a vzájomných zložitých vzťahov medzi jednotlivými funkčnými časťami pohľavných orgánov prípadne iných telesných sústav na strane druhej predstavuje veľmi zaujímavú oblasť pracovného zamerania ktorá dokáže ušarovať človeka tak, že sa stane jeho denným chlebom, no nielen chlebom.

K takému typu ľudí patrí aj MVDr. Imrich Maracek, CSc., samostatný vedecký pracovník a od 1. 2. 1990 vedúci Oddelenia reprodukcie hospodárskych zvierat ÚEVM v Košiciach. Postupne rozširovanie svojich vedomostí o reprodukčných procesoch od študentských rokov cez ich odovzdávanie mladým adeptom veterinárnej medicíny až po bezprostrednú účasť na tvorbe nových poznatkov, overovaní nových účinných látok a postupov a ich zavádzanie do praxe — tak možno stručne charakterizovať jeho tvorivú aktivitu.

Už pri experimentálnych prácach na kandidátskej dizertač-

nej práci dosiahol pozoruhodné výsledky, v zistení bunkových typov adenohypofýz hovädzieho dobyčka a oviec, ktoré sú zodpovedné za produkciu gonadotropných hormónov FSH a LH. Dôkazom toho sú citácie jeho záverov v zahraničí (napr. vo veterinárnej endokrinologickej monografii of L. E. McDonald, 1975). Uplatnenie rozpracovaných metód karvometrickej analýzy umožnilo podrobnejšie sledovať účinky vybraných veterinárnych prípravkov na biotechnické ovplyvňovanie pohľavných funkcií prežúvavcov a to tak zahraničnou praxou, ako aj, a to predovšetkým, domácimi výrobcami.

Za jeho tvorivý prístup k riešeniu teoretických i praktických otázok rozmnožovania najmä oviec a hovädzieho dobyčka, za aktívnu činnosť v rôznych komisiách a orgánoch mu koncom minulého roka minister poľnohospodárstva a výživy SSR a predseda slovenského výboru odborového zväzu pracovníkov poľnohospodárstva a veterinárskeho priemyslu udělili rezortné vyznamenanie

„Vzorný pracovník poľnohospodárstva a výživy“. Súčasná aktivita MVDr. I. Maracka, CSc., sa rozširuje aj na kozy, v súvislosti so štúdiom procesov prirodzenej stimulovanej folikulo-genézy v nadväznosti na program prenosu embrií u domácich prežúvavcov.

MVDr. Ián Choma, CSc.

MVDr. Imrich MARACEK, CSc.

VYBRALI SME Z ÚSTREDNEJ TLAČE

„Moja návšteva Slovenska sa svojimi kolegami tu doma so oblasťou ďalšieho údelania, pouskutočnila na pozvanie Ministerstva zdravotníctva SSR. So strane užitočnú spoluprácu v budem snažiť nedviesat oboj malých vírusových ochorení.“ Daniel Carleton Gajdusek

POZDRAVUJEM ČITATEĽOV

VETERINÁRSKEHO SPRAVODAJCU

In gratitudo pro vama interat in omi malis vama hospitalitatis in Slovacia

D. Carleton Gajdusek

Prof. D. Carleton GAJDUSEK

„Veterinárska verejnosť“

Komisia zástupcov vedení Školy a Verejnosti proti násilíu pri VSV v Košiciach pre otázky rehabilitácie neprávnom postihnutých sa obracia na všetkých bývalých i terajších pracovníkov VSV, ktorí boli postihnutí v období rokov 1949—1989 a ne boli doteraz plne občiansky rehabilitovaní, aby sa pri isonne prihlásili na adresu:

Verejnosť proti násilíu
Vysoká škola veterinárska
Komenského 73
041 81 Košice

Muž, ktorý usvedčil vírusy

V histórii svetovej medicíny prvýkrát získal Nobelovu cenu americký lekár slovenského pôvodu, profesor Daniel Carleton Gajdusek. Tento významný vedec pred niekoľkými dňami navštívil Slovensko, aby mohol prakticky i teoreticky demonštrovať výsledky svojej celoživotnej vedeckej práce z oblasti prenosu nálezov zvieratých chorôb na ľudí a ešte menej publikovanú problematiku.

Využili sme príležitosť v predstávke prednášky profesora Gajduska a požiadali niektorých účastníkov o rozhovor na túto dosiaľ málo známu a ešte menej publikovanú problematiku.

Akademik O. J. Vrtiak z Vysokého štátneho veterinárneho učilišťa v Košiciach: „Vďaka takým mužom vedy, akým je náš rodák profesor Gajdusek, sa nám darí postupne za pomoci najmodernejších diagnostických metód odkrývať rúcho tajomstvá z mnohých neznámych pôvodcov chorôb. Jednou z nich je aj choroba ľudí a zvierat spôsobená tzv. nekonvenčnými agensami zapríčínujúcimi chronicky prebiehajúce degeneratívne procesy.“

Prof. D. C. Gajdusek nositeľ Nobelovej ceny za medicínu 1976.

Profesor Gajdusek objavil, že najčastejšie chronické nervové choroby, v minulosti omylom považované za degeneratívne, sú v skutočnosti „pomalé“ vírusy, ktoré túto vážnu a závažnú chorobu tak u ľudí, ako aj u zvierat spôsobujú a zvyčajne končia smrťou. Hoci už v súčasnosti sa presadzuje vo svetovej vede myšlienka, že neexistuje žiadna národná veda, práve tak ako neexistuje žiadna národná národná predsa sa podvedome nemôžeme ubrániť pocitu istej hrdosti, že práve profesor Gajdusek, americký lekár slovenského pôvodu otvoril dverá na nové poznatky a tek výrazným spôsobom ovplyvnil a usmernil postup svetovej humánnej i veterinárnej medicíny v oblasti vírusových infekcií.

Poslucháreň Lekárskej fakulty UPJŠ v Košiciach zaplnili posledného miesta významní vedeckí pracovníci Neurobiologického ústavu, Centra Fyziologických vied SAV, členovia Slovenskej biologickej spoločnosti SAV z pobočky v Košiciach a desiatky ďalších záujemcov, ktorí si nechceli nechať ujsť jedinečnú príležitosť, vypočuť si prednášku profesora Gajduska, ktorý od roku 1976, ako vedecký pracovník Spojených štátov, Národného inštitútu zdravia v Bethesda, štát Maryland (USA) je nositeľom Nobelovej ceny za medicínu.

Ochorenia centrálneho nervového systému nie sú iba logickým dôsledkom starostlivosti, ale ako to dokázal profesor Gajdusek, majú svoj pôvod v nákazových vírusoch. Vedci týmto vírusom dali také zvláštne poznávacie znamienko — pomaly sa rozvíjajúce náznaky vyvolané nekonvenčnými vírusovými infekciami. Stará koncepcia degeneratívnych ochorení sa tak dostala do úplne nového svetla poznatkov, ktoré vylučujú z pozícií tmavých farieb akési osudové nevyhnutnosti a záhadné tajomnosti týchto ochorení.

Základom možnej nákyzy spočíva aj v tom, že spomenuté vírusové ochorenia majú veľmi dlhý inkubačný čas a tak iba veľmi ťažko sa objavuje tak pôvodca, ako aj nositeľ infekcie. Epidemiologická analýza zdôrazňuje, že vyžaduje zbraň širšie poznatky vedecké k pochopeniu patogenetických mechanizmov pomaly sa rozvíjajúcich vírusových infekcií. Profesor Gajdusek vo svojej prednáške podobný prípad z praxe opísal takto: „V jednom juhoamerickom štáte pracoval oveľa viac neurologov a neurochirurgov ako v iných štátoch. Táto profesia lekárov často používala pri diagnostikovaní vírusových neuroinfekcií modernú laboratórnu techniku, pri ktorej elektródy často porušia integritu pokožky. Vzhľadom na extrémnu rezistentnosť nedokonalé dezinfikovaných nástrojov je prenos nákyzy možný.“

Prof. MUDr. Jozef Maršala, riaditeľ Neurobiologického ústavu SAV v Košiciach: „Mali sme vzácnu možnosť vypočuť si prednášku profesora Gajduska. Dozvedeli sme sa veľa nových poznatkov z oblasti vedeckovýskumnej orientácie, na ktorých pracuje so svojím kolektívom v niektorých oblastiach biochemických a elektrofyziologických charakteristík pomaly sa rozvíjajúcich neurovirových chorôb. Príčinou špeciálneho rozpracovania ultraštruktúrálne zmeny a neurotickej degenerácie škrkôčkov, ktorí boli infikovaní spomenutým vírusom. Tento pokus dokázal, že experimentálne vyvolaná nákyza umožňuje hlbšie skúmanie ochorení aj v oblasti humánnej medicíny a zároveň môže poslúžiť aj ako model pri vyjasnení príčin vzniku neurovirového stárania, čo vytvára dobré podmienky pre aplikáciu v klinickej neurologii.“

Postrehy vedeckých pracovníkov z oblasti humánnej a tak isto i veterinárnej medicíny neboli vybrané náhodne. Prednáška profesora Gajduska inšpirovala k užšej spolupráci veterinárov i humánnych lekárov. Vedecký výskum profesora Gajduska začal práve chorobami oviec postihnutých Scrapie, slovensky „klusavkou“, a tiež chorobami ľudí s pomalým

Proces stárania živých organizmov nie je ešte úplne jasne vysvetlený. Bude to zrejme dôsledok postupného oslabovania funkcie jednotlivých buniek so zhoršujúceho sa stavu funkčného posilania nukleových kyselín, ktoré ovládajú celý mechanizmus bunky. Výskum nukleových kyselín sa ubera viacerými cestami. Jednou z nich sa vydal aj profesor Gajdusek.

V našej republike je zatiaľ výskyt vírusového ochorenia ľudí i zvierat iba veľmi zriedkavý. Profesor Gajdusek po skončení prednášky v Košiciach sa ponáhľal na Oravu, kde podľa jeho informácií sa zistil prípad vírusového ochorenia u človeka. Ladislav Juhás

Problemy, ktoré dostali pomocou prednášky skupiny domorodcov „Kuru“, čo by sa dalo preložiť ako „trasavka“.

Akademik Vrtiak: „Aby sme lepšie pochopili terminológiu týchto nových a neznámych chorôb, o ktorých hovoril prof. Gajdusek, žiada sa popis dvoch na pohľad odlišných a geograficky vzdialených chorôb. Jedna sa priamo týka ľudí žijúcich na vysočine Novej Guiney, kde sa začiatkom štyridsiatych rokov objavilo ochorenie so smrteľnými následkami. Austrálska vláda, ktorá dostala toto teritórium do správy vyvíjala všestranné úsilie v snahe osvetliť pôvod neznámej epidémie. Do štúdia rozširujúcej nákyzy v tejto oblasti sa zapojil na základe poznatkov anglosaského vedca dr. Hadlowa, ktorý zistil patologické zmeny v nervovom tkanive ľudí chorých na „kuru“, a oviec chorých na Scrapie, čiže „klusavku“. Práve tu začali jeho objavy, ktorým sa dostalo prímätu svetovosti udelením Nobelovej ceny za medicínu.“

Pokusy profesora Gajduska jednoznačne preukázali, že degeneratívne nervové choroby ľudí často spojené so známou stratou intelektu u starých ľudí neprichádzajú vekom, ale sú vírusového pôvodu a je teda možnosť sa proti nim brániť. Ukázalo sa tiež, že príčiny spôsobujúce tieto stavy nemajú charakter doteraz známych mikrobiálnych činiteľov — neobsahujú napríklad nukleové kyseliny, ktoré sú zodpovedné za genetické informácie všetkých živých tvorov. Sú extrémne rezistentné na mnohé fyzikálne a chemické činitele. Infekčný kmeň zničil aj teplotu 100 stupňov Celzia a po celých 24 hodín si zachoval svoju nákyznú schopnosť.

Z uvedeného vyplýva, že človek má proti sebe opäť protivníka nesmierne zákeřného a vytrvalého. Na pripadnú infekciu predbežne nie protilátok, neexistuje žiadna očkovacia látka, ani sérum, alebo vakcína. Vírusy, ktoré dosiaľ dôkladne nepoznáme, môžu byť príčinou, ktoré vyvolávajú rôzne genetické abnormality v giganticky dlhej a zložitej „abecede“, genetického kódovania systému.

Problemy, ktoré dostali pomocou prednášky skupiny domorodcov „Kuru“, čo by sa dalo preložiť ako „trasavka“.

Problemy, ktoré dostali pomocou prednášky skupiny domorodcov „Kuru“, čo by sa dalo preložiť ako „trasavka“.

Problemy, ktoré dostali pomocou prednášky skupiny domorodcov „Kuru“, čo by sa dalo preložiť ako „trasavka“.

Problemy, ktoré dostali pomocou prednášky skupiny domorodcov „Kuru“, čo by sa dalo preložiť ako „trasavka“.

Problemy, ktoré dostali pomocou prednášky skupiny domorodcov „Kuru“, čo by sa dalo preložiť ako „trasavka“.

Problemy, ktoré dostali pomocou prednášky skupiny domorodcov „Kuru“, čo by sa dalo preložiť ako „trasavka“.

Biely dom sa triasol

Je tesne predpoludním a v meste sa objavuje početná skupina mladých ľudí, ktorí nejdú neorganizovane, ale majú pred sebou „jasný cieľ“. V ich rozpalených tvárach možno čítať heslo týchto dní „Podte s nami!“ Vážení oáčanovia si ich premeriavajú prísny nechápavým pohľadom a mnohí si v duchu myslia „Čo ti mladí ešte chcú, kde ich čerti nesú, veď už je po všetkom“. Veľmi sa mylia, lebo komunisti sa tak ľahko nevzdajú svojich pozícií a sily, ktoré im ešte ostali, a budú sa snažiť vynaložiť ich len na to, aby sa pomstili čestným ľuďom, ktorí pozdvihli hlavy a dali sa na „veľký“ boj.

Všetci mladí to vedia a preto transparent (Biely dom detom) v ich rukách, je veľkým otáznikom v duši každého dobrého občana. Konečne sú pri ciele. Pred nimi sa týči krásna biela budova, ešte stále symbol nenávidenej komunistickej totality. Všetci sa zhlukujú na veľkej betónovej ploche, kde z vysokého podstavca na nich hľadí svojím prísny a chladným pohľadom zakladateľ našej „krásnej“ minulosti a dost nechápe, čo sa okolo deje. Až keď mu dvaja chlapi prikladajú k nohám plagát (Biely dom detom), vymizne z jeho skutočnosti chlad. Na ploche sa vytvoril veľký polkruh, do ktorého stredom vstupujú jednotlivci chlapi aj

dievčatá. Každý z nich si „obracia kabát“ a s túžbou, že ľudia oproti ich vidia, kričia na plné hrdlo: „Obrátil(a) som kabát“. Zrazu sa objavil na schodoch muž v baraníci. Má sklonenú hlavu a oči zapichnuté do zeme. Snaží sa byť hluchý a nevnímať výkriky, ktoré mieria ako presné šípy na jeho osobu: „Obrátil kabát!“ Čo sa musí odohrávať v duši takého človeka? Má ešte vôbec svoju česť?

Všetci mladí „s obrátenými kabátmi“ sa „pochytávajú za ruky a vytvorila hada nádeje a slobody. Na svetlo vychádza skutočný paradox: láska i úprimnosť vonku a podlosť i chlad vo vnútri. Keď niekto náhodou vtedy predpoludním prechádzal okolo a mal dojem, že Biely dom sa „triasol“, nebola to jeho vidina. Biely dom sa „triasol“ naozaj pred spravodlivosťou a našim víťazstvom. Ivan Višňovský

Problemy, ktoré dostali pomocou prednášky skupiny domorodcov „Kuru“, čo by sa dalo preložiť ako „trasavka“.

Problemy, ktoré dostali pomocou prednášky skupiny domorodcov „Kuru“, čo by sa dalo preložiť ako „trasavka“.

Problemy, ktoré dostali pomocou prednášky skupiny domorodcov „Kuru“, čo by sa dalo preložiť ako „trasavka“.

Problemy, ktoré dostali pomocou prednášky skupiny domorodcov „Kuru“, čo by sa dalo preložiť ako „trasavka“.

Problemy, ktoré dostali pomocou prednášky skupiny domorodcov „Kuru“, čo by sa dalo preložiť ako „trasavka“.

Problemy, ktoré dostali pomocou prednášky skupiny domorodcov „Kuru“, čo by sa dalo preložiť ako „trasavka“.

Problemy, ktoré dostali pomocou prednášky skupiny domorodcov „Kuru“, čo by sa dalo preložiť ako „trasavka“.

Môj názor

Problemy, ktoré dostali pomocou prednášky skupiny domorodcov „Kuru“, čo by sa dalo preložiť ako „trasavka“.

Problemy, ktoré dostali pomocou prednášky skupiny domorodcov „Kuru“, čo by sa dalo preložiť ako „trasavka“.

Problemy, ktoré dostali pomocou prednášky skupiny domorodcov „Kuru“, čo by sa dalo preložiť ako „trasavka“.

Problemy, ktoré dostali pomocou prednášky skupiny domorodcov „Kuru“, čo by sa dalo preložiť ako „trasavka“.

Problemy, ktoré dostali pomocou prednášky skupiny domorodcov „Kuru“, čo by sa dalo preložiť ako „trasavka“.

Problemy, ktoré dostali pomocou prednášky skupiny domorodcov „Kuru“, čo by sa dalo preložiť ako „trasavka“.

Problemy, ktoré dostali pomocou prednášky skupiny domorodcov „Kuru“, čo by sa dalo preložiť ako „trasavka“.

Problemy, ktoré dostali pomocou prednášky skupiny domorodcov „Kuru“, čo by sa dalo preložiť ako „trasavka“.

Problemy, ktoré dostali pomocou prednášky skupiny domorodcov „Kuru“, čo by sa dalo preložiť ako „trasavka“.

O KABÁTOCH

Problemy, ktoré dostali pomocou prednášky skupiny domorodcov „Kuru“, čo by sa dalo preložiť ako „trasavka“.

Problemy, ktoré dostali pomocou prednášky skupiny domorodcov „Kuru“, čo by sa dalo preložiť ako „trasavka“.

Problemy, ktoré dostali pomocou prednášky skupiny domorodcov „Kuru“, čo by sa dalo preložiť ako „trasavka“.

Problemy, ktoré dostali pomocou prednášky skupiny domorodcov „Kuru“, čo by sa dalo preložiť ako „trasavka“.

Problemy, ktoré dostali pomocou prednášky skupiny domorodcov „Kuru“, čo by sa dalo preložiť ako „trasavka“.

Problemy, ktoré dostali pomocou prednášky skupiny domorodcov „Kuru“, čo by sa dalo preložiť ako „trasavka“.

Problemy, ktoré dostali pomocou prednášky skupiny domorodcov „Kuru“, čo by sa dalo preložiť ako „trasavka“.

Problemy, ktoré dostali pomocou prednášky skupiny domorodcov „Kuru“, čo by sa dalo preložiť ako „trasavka“.

Problemy, ktoré dostali pomocou prednášky skupiny domorodcov „Kuru“, čo by sa dalo preložiť ako „trasavka“.

Myslieť po novom

V tomto prípade známe predstavujú jednu z podkapitol zaujímavej publikácie „Nevsedné starosti ľudstva: vedecko-technický rozvoj, ľudské zdravie, ekológia“ („Neprostopyste zaboty človečestva: naučno-technický progres, zdravie človeka, ekológia“ — autor: A. M. Serdjuk; v r. 1988 vydalo Vydavateľstvo politickej literatúry v Moskve). Príslušná — štvrtá kapitola je v tejto aktuálnej, skoro 300-stránkovej, knihe poslednou a má názov „Ekologická situácia a zdravie“. Sú do nej zahrnuté ešte dve podkapitoly: „Ekológia človeka“ (ako 1. podkapitola) a sama za seba hovoriaca, tretia subkapitola nadväzujúca „Sedemkrát meraj...“

„Myslieť po novom“ sa tak vzťahuje na súčasné ekologické aspekty zdravia človeka v období vedecko-technickej revolúcie, teda na ekologické myslenie. Význam tohto myslenia sa v súčasnosti nielen združuje na všetkých spoločenských oficiálnych fórach, ale vstupuje do povedomia širokej spoločnosti. Dajme však priamo slovo autorovi — formou citovania z jeho publikácie niekoľkých zaujímavých pasáží o ekologickom myslení:

— Ekologické myslenie v súčasnosti nadobúda status nevyhnutného spôsobu chápania prirodzeného životného prostredia ako spoločenského celistvého systému, s ktorým ľudstvo musí komunikovať racionálne, rozumne. Jednou z jeho neodkladných potrieb je syntéza mnohých aspektov: sociálno-politických, ideologických, využívania prírodných bohatstiev, mravných, právnych a i. Nasledkom toho na miesto funkčného nazerania na prírodu nastupuje systematické, vedecké chápanie.

— Od úrovne zrelosti ekologického myslenia ľudí, od ich chápania významu ekologických faktorov v rozvoji spoločenskej činnosti do značnej miery závisí úspech vzájomného ovplyvňovania medzi spoločnosťou a životným prostredím.

V súčasnosti vzťah človeka k prírode nadobúda rovnaký morálny význam, aký má vzťah človeka k človekovi. Dôležité miesto tu má ekologické vzdelanie, ideovo-mravný základ ktorého spočíva v harmonickom spojení spoločenských a osobných záujmov, vo formovaní u človeka vnútornej potreby, ochrany a tvorby svojho prírodného životného prostredia.

— Konečným cieľom vzdelania je vytvorenie u každého, najmä u mladých ľudí, vysokej ekologickej kultúry, chápanie pravdy, že uväznenie a mravné chovanie sa človeka k prírode je povinnosťou každého člena spoločnosti, je svedectvom jeho sociálnej a duchovnej zrelosti.

— Ekologické vzdelanie je dlhý integračný proces, predstavujúci súhrn všetkých znalostí o systéme „človek — spoločnosť — príroda“, neoddeliteľný od narastania praktických návykov, majúci aktívne pôsobiaci, ofenzívny charakter. Podstatná úloha v jeho upevnení môže a musí zohrať ekologická propaganda.

— Ekologické myslenie sa zakladá na dlhom historickom poznaní vzájomných vzťahov medzi človekom a životným prostredím, chovaní sa človeka voči životnému prostrediu, na pochopení početných konkrétnych poznateľných situácií. Rast vedeckého poznania, zovšeobecnenie poznatkov, analýza ľudskej činnosti pri praktickom pretváraní sveta sú hlavnými, principiálne dôležitými momentmi pre pochopenie mechanizmu ekologického myslenia. Dochádza tu ku konkretizácii filozofického princípu celkovej spojitosti a vzájomných súvislostí všetkých javov a procesov hmotného sveta.

— Praktický význam nadobúda téza, že každý komponent životného prostredia sa veľmi tesne spája s inými a vnáša svoj, často jedinečný, vklad do zabezpečenia fungovania systému ako celku.

— Najdôležitejšou svojráznosťou ekologického myslenia je jeho smerovanie do budúcnosti, výrazný prognostický

charakter. Pôsobenie človeka na životné prostredie v súčasnosti je tak silné, že nie je možné ignorovať následky, spravidla dosiahnutie určitých výrobných cieľov. Pri analýze chýb urobených človekom v životnom prostredí ekológia hľadá cesty pre ich radikálnu nápravu snažiac sa predvídať, aký vplyv bude mať každé ekologické podujatie pre budúcnosť biosféry a iste i pre budúcnosť samého človeka.

— Prognostika sa stáva metodickou úlohou pre objasnenie základných zákonitostí fungovania systému „spoločnosť — človek — príroda“. Na základe analýzy budúceho stavu tohto systému, predvídania jeho zmien ekologické myslenie je schopné dať potrebné odporúčenia pre harmonizáciu vzájomných vzťahov človeka a životného prostredia, overenie starostlivosti v chovaní sa k prírode, k jej bohatstvám.

— Prognostika musí tiež pomáhať pri vytváraní určitej vedeckej koncepcie a stratégie využívania prírody, ktorá by zahŕňovala vzájomné väzby uzlových problémov, potenciálne prístupy a metódy ich riešenia, predpokladané výsledky aj následky. Dnes takáto koncepcia vystupuje do popredia ako integrujúci článok pri realizácii plánovitého vedeckého prístupu k racionálnemu využívaniu prírody.

Rovnako pútavý je spôsob prenosu k čitateľovi aktuálnych informácií v celej oblasti, ktorej je kniha venovaná. Autor v jednotlivých kapitolách i podkapitolách uvádza mnoho štatistických údajov z rôznych krajín vzťahujúcich sa k analyzovanému problémom, ktoré umocňujú urobené závery a hodnotenia. Celou knihou, ako červená niť, sa ťahne starostlivosť o zdravie človeka, ochrana ktorého je povinnosťou celej spoločnosti. Okrem samotnej medicíny musia pre ňu urobiť všetko aj ostatné rezorty, a to v prvom rade vo sfére ochrany, ale aj (a to hlavne) v oblasti ozdravenia životného prostredia. Inak ekologická negramotnosť by viedla k jedinej možnej výslednej alternatíve — úplnému, pre život katastrofálnemu rozrušeniu biosféry.

M. Breza

Odozvanie dekrétu novému rektorovi VŠV v Košiciach. Doc. MVDr. Dušanovi Maglicovi, CSc.

Zasadala rada vedeckovýskumného združenia veterinárskych vied

V zasadacej sieni Ústavu experimentálnej veterinárnej medicíny v Košiciach, sa uskutočnilo zasadnutie Rady vedeckovýskumného združenia veterinárskych vied v Košiciach 29. januára 1990 o 10,00 hod. Na tomto zasadnutí sa prerokovala ďalšia spolupráca členských organizácií tohto združenia. Všetci prítomní zástupcovia jednotlivých organizácií vyslovili zhodnú a jednoznačnú podporu stanovisku, ktoré vyjadrovalo potrebu existencie tohto združenia. Zároveň podali niekoľko konkrétnych návrhov na spresnenie, prehĺbenie a zefektívnenie činnosti zvlášť v oblasti koncepcnej, prognostickej a koordinačnej. Prognostický bol okrem iného návrh na zmenu

Noví prorektor VŠV v Košiciach: Doc. MVDr. Valent Ledecký, CSc., Doc. MVDr. Viera Bajová, CSc., Doc. MVDr. Gabriel Kováč, CSc., Doc. MVDr. et JUDr. Andrej Bugarský, CSc.

K počiatku kontroly hygieny potravín na Slovensku

Významné boli aj nasledovné ministerské nariadenia vydané v poslednom desaťročí existencie Uhorska.

Nariadenie ministra orby č. 54 300/1908 o prehliadke jatovních zvierat a mäsa, ako aj o dozore nad obchodom s hydinou, rybami a zverinou. Má nasledovné kapitoly. I. Verejná bitúnky. II. Prehliadači mäsa. III. Prehliadka mäsa zaživa určeného na verejný konzum. IV. O zabíjaní zvierat. V. Prehliadka mäsa a vnútorných orgánov zabíjaných zvierat. VI. O protokoloch a dobytých pasoch. VII. O výškoch a predaji mäsa. VIII. O úradnom výseku. IX. O príprave a predaji mäsa a mäsových výrobkov. X. Hydina, ryby a zverina. XI. Preprava mäsa vo vnútrozemí. XII. Tretné ustanovenia. XIII. Záverečné ustanovenia.

Toto nariadenie vydal neskôr v slovenčine tlačou nitriansky župný veterinár J. Gočár: „Nariadenie ministerstva orby číslo 54 300/1908 o prehliadke mäsa a návrh pre prehliadačov mäsa nezverolekárov“. Vydavateľ: Š. Huszár, Nitra, 1922.

Nariadenie ministra orby č. 116 711/1910 o tržnom predaji mäsa slúžiacemu k ľudskému požívaniu a novšia úprava tohto nariadenia vydaná v r. 1912 pod č. 101 703. Zdôrazňuje sa tu ochrana predávaného mäsa pred prachom a nečistotou v tržných stánkoch, ako aj povinnosť bezodkladne odstraňovať a zničiť všetky vzniklé od-

pady, aby neznečistovali útrobných orgánov chorého zvierata. Snaha najlepších súdnych znalcov z Vysoké školy zverolekárskej v Budapešti i vo Viedni, zistiť príčinu osudného omylu, zostala márna. Nevina prehliadajúceho veterinára sa dokázala len šťastnou náhodou (cit. Sellái, 1939).

Uhorské právne normy platili u nás až do roku 1952, kedy v rámci československej leģislatívy boli novelizované; najdôležitejšie základné ustanovenia boli však pojaté do nových predpisov, vypracovaných na základe najnovších vedeckých poznatkov; pozri knižnú publikáciu — Donáth, H. G.: Potravinárske zákony platné na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi, Academia, Bratislava, 1932 (autorom bol hlavný radca poľnohospodárskych vyšetrovacích ústavov).

Počas 20-ročného trvania predmnichovského Československa nebolo Národné zhromaždenie, ako zákonodarcu pre rôzne rezortné a politicko-stranícke záujmy schopné zjednotiť zdravotnícke veterinársko-medicínske predpisy ani na úseku dozoru nad potravinami. Prítom sme mali Ministerstvo unifikácie, ktorého úlohou bolo zjednotenie zákonov v Československej republike, alebo vydať vlastné takéto predpisy. A tak v Čechách a na Morave platili staré rakúske zákony a na Slovensku základné uhorské zákony, vydané väčšinou ešte v minulom storočí.

Mimoriadne rozšírené plenárne zasadanie

XXXIV. mimoriadne rozšírené plenárne zasadanie členov Československej akadémie poľnohospodárskej a zástupcov z poľnohospodárskych, potravinárskych, veterinárskych a lesníckych výskumných ústavov sa usporiadalo 23. januára 1990 v Prahe 6 — Dlábačově.

Účastníci mimoriadneho rozšíreného plenárneho zasadania členov ČSAP prijali väčšinou hlasov nasledovné prehlásenie: „My, vedeckovýskumní pra-

covníci z poľnohospodárstva, potravinárstva a lesníctva sme privítali politické, hospodárske a ďalšie zmeny, ku ktorým v ČSSR dochádza a sme pripravení pri ich presadzovaní sa rozhodne angažovať. Za zvlášť naliehavé pritom považujeme riešenie problémov, ktoré sa prejavujú v našej vedeckovýskumnej činnosti a v jej reprezentačnej inštitúcii — Československej akadémii poľnohospodárskej.

Domnievame sa, že kvalitatívna premena ČSAP musí byť zásadná a jednoznačná. Máme na myslí nielen úplné a v budúcnosti nezvratné odstránenie monopolu jednej strany v jej vedení a členstve, ale tiež také zmeny v postavení, organizácii, štruktúre, štýle práce v kvalite riadenia, ktoré zmenia ČSAP v modernú, vedeckú, koordinačnú a riadiacu inštitúciu.

Pri tejto preмене chceme vychádzať predovšetkým: — z dobrovoľnej spolupráce všetkých odborníkov, ktorí budú mať rovnakú šancu vedeckej sebarealizácie bez ohľadu na politické a náboženské presvedčenie alebo národnostnú príslušnosť — teda bez akejkoľvek diskriminácie v zmysle Charty ľudských práv.

— z požiadavky na optimálne využitie všetkých zdrojov na financovanie vedeckovýskumnej činnosti a technického rozvoja pri úplnej zodpovednosti za výsledky, zamerané na zaistenie dostatku kvalitných zdravotne bezchybných a požadovaných potravín a ďalších produktov pre národné hospodárstvo,

— z potreby dôsledného presadzovania ochrany a zlepšovania prírodného prostredia, to znamená poľnohospodárskej a lesnej pôdy, vodných zdrojov a ovzdušia, ako aj životného prostredia človeka a biosféry ako celku,

— z čo najväčšej otvorenosti voči svetovej vede, v ktorej vidíme tiež prostredníctvom rýchlejšiemu prerokovaniu zaskutosti, vzniknutej v dôsledku nepriznávateľného vývoja uplynulých rokov v niektorých oblastiach.

Za zvlášť naliehavé považujeme okrem nevyhnutných vnútorných personálnych zmien zavŕšených slobodnými demokratickými voľbami v tomto roku urýchlené vypracovanie nového štatútu a zamerania činnosti ČSAP, ale ktoré by fundovane riešili nahromadené problémy. Ako základné kvalitatívne kritérium činnosti ČSAP sa musia v záujme jej trvalej existencie presadiť výsledky jej práce pre potreby československého poľnohospodárstva, potravinárstva a les-

níctva. Akčieschopnosť československej akadémie poľnohospodárskej musí byť dokázaná čo najskôr.

Sme pripravení podieľať sa na preмене nádejí v existencii slobodného, demokratického a prosperujúceho Československa na realitu. Aby to bolo tak skutočne a trvale bolo, musíme byť schopní uvesti princíp rozšíriť do všetkých sfér ľudskej činnosti a do každej inštitúcie a sami sa podľa nich riadiť.

Ďalej na tomto mimoriadnom plenárnom zasadnutí ČSAP bol zvolený dočasný riadiaci výbor v nasledovnom zložení: Ing. Miloslav ADAM, CSc., Prof. Dr. Ing. Ján Halaj, DrSc., Doc. MVDr. Karel HRUŠKA, CSc., Ing. Vladimír CHALUPA, DrSc., Doc. Ing. Václav Jakubec, DrSc., Ing. Vladimír JENÍČEK, DrSc., Ing. Cyprián JURÁN, CSc., Ing. Milan KOVÁČ, CSc., Doc. Ing. Ivo KOLÁŘ, CSc., Prof. Ing. Vladimír KRAJČOVIČ, CSc., Ing. Milan KUDELA, DrSc., Ing. Timotej MIŠTINA, CSc., Ing. Ctibor PERLÍN, CSc., Doc. Ing. Evžen PICK, CSc., akademik Ján PLESNÍK, Prof. Ing. Alexander PRÍBELA, DrSc., Ing. Vlastimil RASOCHA, CSc., Doc. Dr. Ing. Jan ROD, DrSc., Ing. Zdeněk SOKOL, CSc., Doc. RNDr. František STRMISKA, CSc., Ing. Miroslav ŠPELINA, CSc., Doc. Vladimír UHRIN, CSc.

Dočasnému riadiacemu výboru ČSAP bolo uložené:

— pripraviť prehodnotenie postavenia ČSAP vo vede a jej rekonštrukciu v súlade so spoločenskými zmenami v našej republike a podľa návrhov a pripomienok z priebehu diskusií na tomto plenárnom zasadnutí hlavne v oblasti členskej základne, štruktúry orgánov, spôsobu práce a štatútu akadémie,

— ustanoviť pre tieto úlohy príslušné pracovné skupiny, — vyhlásiť voľby na nových členov ČSAP s termínom podania návrhov do 31. marca 1990,

— zvoliť rozšírené plenárne zasadnutie k voľbe členskej základne k prerokovaniu štatútu a programu práce ČSAP a to do konca mája 1990.

Na záver sa odporúčalo všetkým členom ČSAP a celej poľnohospodárskej, potravinárskej a lesníckej verejnosti iniciatívne podávať dočasnému riadiacemu výboru ČSAP ďalšie návrhy na rekonštrukciu ČSAP do konca februára 1990.

MVDr. Imrich Maraček, CSc., delegát za ÚEVM v Košiciach

Profesor veterinárstva Roman Brunkala

Medzi prvých učiteľov veterinárstva v Uhorsku patria aj náš krajan Roman Brunkala, magister chirurgie a magister veterinárstva, profesor Katedry epizootológie na Lekárskej fakulte univerzity v Pešti. Zaujímať nás môže najmä jeho životná dráha a 170. výročie jeho narodenia a 170. výročie úmrtia.

Boi rodom Slováč (pochádzal z obce Oravka na severenej Orave, dnes PER; tu sa narodil v roku 1782). Po skončení strednej školy a filozofického kurzu v Pešti získal v roku 1804 diplom chirurga.

Dňa 15. 9. 1804 absolvoval zverolekársky kurz v rámci univerzity v Pešti získaním príslušného svedectva, ktoré podpísal profesor zverolekárska Alexander Tolnay a vtedajší dekan Lekárskej fakulty profesor chirurgie, dr. Eckstein rodák z Dolného Kubína, syn oravského župného chirurga).

Popritom všetkom vyštudoval Brunkala aj Zverolekársku školu vo Viedni a nadobudol kvalifikáciu magistra veterinárstva. Po návrate domov ho pozvali do známej poľnohospodárskej školy Georgikon v zadanjskom Keszthely, kde v rokoch 1807—1810 vyučoval zverolekárstvo. Jeho meno, ako zdatného odborníka, sa stalo známym po celej krajine a po-

zvali ho na rôzne panstvá v Uhorsku s výhodnými platovými podmienkami. Tieto pozvania však neprijímal.

Dňa 25. 9. 1810 ustanovilo ho Miestodržiteľstvo v súlade s predchádzajúcim rozhodnutím panovníka za adjunkta na Zverolekárskom ústave peštianskej univerzity, o čom informovalo univerzitnú radu s tým, aby ohlásila deň Brunkalovho nástupu do funkcie (archív UVV Bp., spis č. 140). Na Katedre veterinárstva vyučoval zverolekárske disciplíny v latinčine pre poslucháčov medicíny, v maďarčine a v nemčine pre poslucháčov chirurgie a pre frekventantov hiepatrie aj v slovenčine.

V rámci hiepatrického kurzu podľa zoznamu prednášok — Ordo praelectionum v období rokov 1811—1818 sa vyučovali nasledovné predmety (vždy jednu hodinu v týždni): profesor Tolnay v januári a februári: Náuka o exteriéri koňa; Kĺmenie (Dialectica); Náuka o chove koní (Foetura equorum). V máji a júni: Špeciálna patológia a terapia, Adjunkt Brunkala vyučoval v marci a apríli predmety: Základy prírodovedy; Základy anatómie koňa (obzvlášť osteológia a splanchológia); Fyziológia. V júli a (Pokračovanie na 4. str.)

Prof. MVDR. K. J. Fried

HERALDIKA NAŠICH MIEST

IX. Poľnohospodárske mestnanecké motívy sú v heraldickej tvorbe neskorších období veľmi časté. K ich užívaniu pristupovali najmä významnejšie obce a mestá a zvolené symboly poukazujú na najrozličnejšie činnosti v tejto oblasti. Obrovské množstvo mestských a obecných erbov vytvorených na základe poľnohospodárskej symboliky, si môžeme demonštrovať na mnohých príkladoch.

Modra dostala výsady slobodného kráľovského mesta spolu s armádou listinou od Rudolfa II. v roku 1607. Za erb panovník určuje štiepený štít, ktorého pravú zlatú polovicu vyplňa zelený vinič s tromi strapcami červeného hrozna vyrastajúci zo zeleného trojvršia. Ľavá polovica je šesťkrát červeno-strieborne delená. V heraldike pri párnom delení štítu vznikajú „brvná“. V uvedenom prípade možno teda tiež hovoriť, že ľavá červená polovica štítu obsahuje tri strieborné brvná. Treba pripomenúť, že mesto už aj v predchádzajúcom storočí vo svojej pečati ako symbol užívalo vinič so strapcom hrozna.

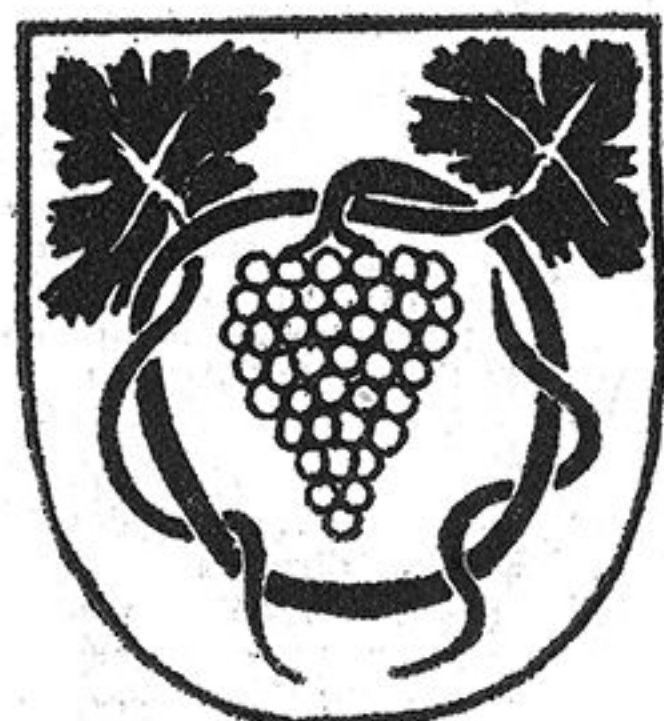
Trebišov vlastní prekrásny erb symbolizujúci prevažné zamestnanie svojich občanov v poľnohospodárstve. Je ním modrý gotický štít, na ktorom je v dolnej časti vodorovne položený strieborný lemeš a nad ním šikmo položené strieborné čerrieslo. V ľavej hornej časti sú tri zlaté klasy, sprejádzané dvoma zlatými hviezdami. I keď je doložený iba od r. 1695, gotická forma štítu dovoľuje uvažovať na jeho vznik už počas 15. storočia. Tento poľnohospodársky motív ako svoj symbol mesto užíva až doteraz.

Na svoje lesné bohatstvo a ním sa zaoberajúce obyvateľstvo poukazuje vo svojom znaku Detva. Je ním strieborný štít, na ktorom zo zelenej pažite vyrastajú tri zelené smre-

šaľa takisto užívala od 16. storočia vkusný erb s poľnohospodárskymi symbolmi. Bol ním červený štít so zvisle postaveným strieborným lemešom medzi dvoma zlatými klasi. Od začiatku 18. storočia však mesto náhle mení svoj symbol a začína v pečati užívať rakúskeho orla s otvorenou korunou, teda erbové znamenie, ktoré v ničom nenadväzuje na predchádzajúci poľnohospodársky motív pôvodného erbu mesta. Vo výnimočných oblastiach západného i východného Slovenska sú v mestskej heraldike veľmi časté motívy vinohradníctva.

Kráľovský Chlmec už od polovice 16. storočia užíva erb, ktorý predstavuje strieborný štít, na ňom do kruhu stočená zelená réva s červeným strapcom hrozna v strede. Neskôr sa obsah erbu čiastočne menil a medziným mesto užívalo aj erb znázorňujúci postavu vinohradníka držiacoho strapce hrozna a na pleci na palci vedro.

ky. Tento symbol Detva užíva od roku 1811, kedy dostala mestské výsady.

Častým erbovým motívom z tejto oblasti boli aj zvieratá. Bečov už od 15. storočia užíva ako erb strieborný štít, na ktorom je čierny býk s červenou baštou na chrbte. Má sa za to, že figúra býka v mestskom erbe korení v rodovom erbe zemepánskej rodiny Bánffyovcov.

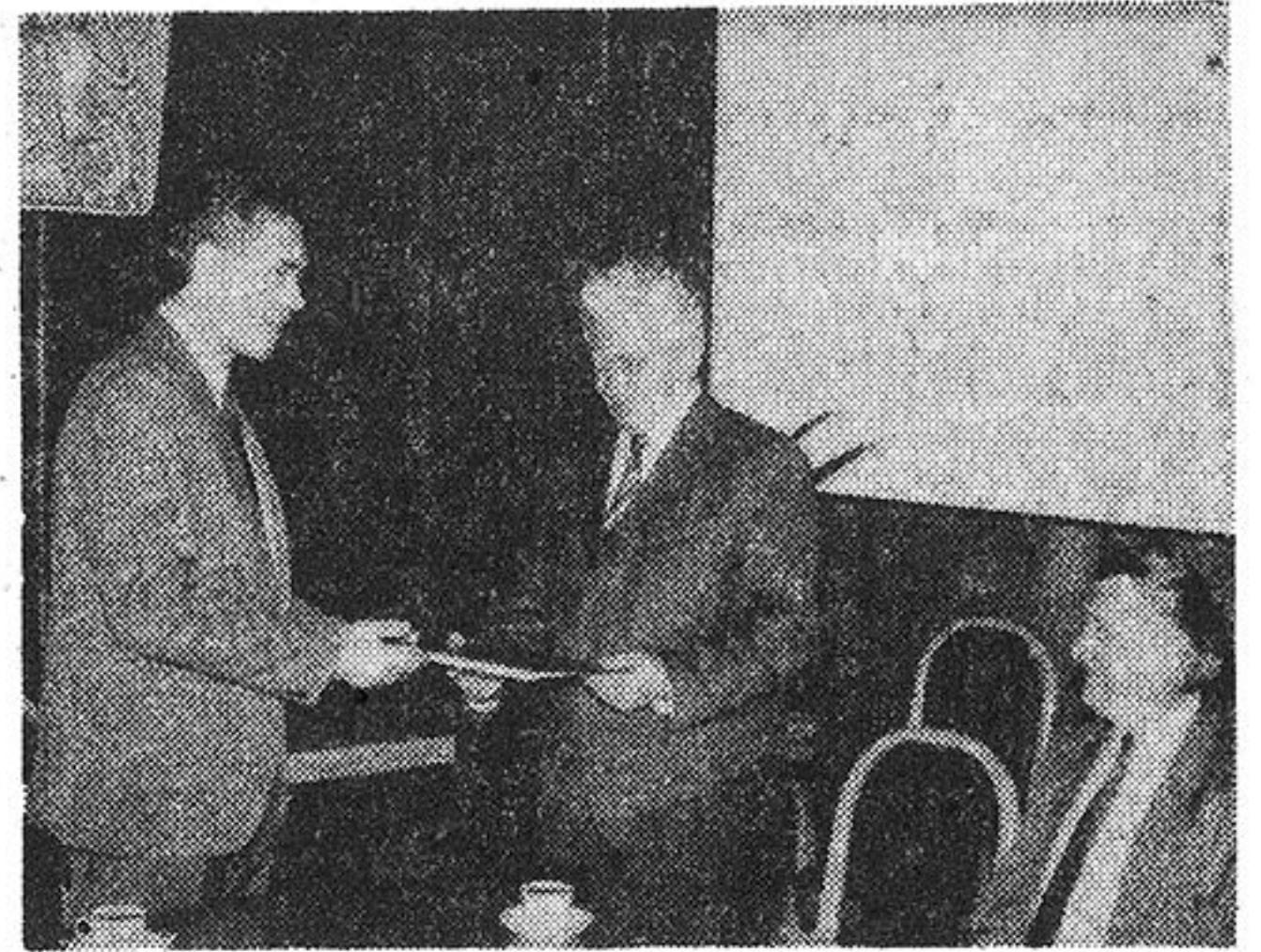

Obec Východná v 17. storočí voľf za svoj symbol barana, čím poukazuje na vysoko rozvinuté ovčiarstvo, ktorým sa jej obyvateľia v tom čase zaoberali. Erb pozostáva z modrého štítu, kde na zelenej pažiti pred dvoma zelenými stromami stojí strieborný baran so zlatými rohmi.

Heraldicky zaujímavý symbol používa mestečko Šintava už od 15. storočia. Je ním červený štít so striebornou prednou časťou

koňa, ktorý má zlaté sedlo a strmeň. Doc. MVDr. Tibor Pauer, CSc. (Pokračovanie v bud. čísle)

V januári tohto roku sa dožil významného životného jubilea Prof. MVDr. Ján Elečko, CSc., ktorému pri tejto príležitosti blahoželal rektor VŠV Doc. MVDr. Dušan Magi, CSc.

Profesor veterinárstva Roman Brunkala

[Dokončenie z 3. str.] auguste: Všeobecná patológia a terapia; Náuka o operáciách.

Katedra a ústav sa borili s náročnými pedagogickými úlohami, ale aj s ťažkosťami materiálneho charakteru. Dňa 19. 6. 1811 profesor Tolnay podal správu rade univerzity o mimoriadne schátranom stave budovy ústavu [obytných, učebných i ustajňovacích častí] a nutnosti jej neodkladnej renovácie. Súčasne informoval o vlúpaní do ústavu a vykradnutí Brunkalovej obytnej miestnosti [archív UVV, Bp., spis č. 142].

Vzhľadom na hlásenie podžupana o nálezoch sa sfriacom dobyťcom more v župe Hontskej požiadalo Miestodržiteľstvo 18. 9. 1811 univerzitnú radu o vyslanie profesora Tolnaya alebo jeho adjunkta Brunkala do Ipoľských Šlah za účelom vyšetrovania tejto epizódie a zavedenia nutných opatrení [archív UVV Bp., spis č. 144]. Takto Brunkala župnému hlavnému lekárovi dr. J. K. Lübeckovi pomáhal v Honte zdolávať morovú nákazu [Kongregačný protokol Hontianskej župy z r. 1811; cit. Kiss, 1989].

Po Tolnayovej smrti (v apríli 1818) Brunkala za ťažkých podmienok dočasne prevzal vedenie katedry a ústavu ktorý sa medzitým presťahoval do tzv. Kenedichovského domu.

Na uvoľnené miesto profesora a vedúceho katedry vypisala Miestodržiteľská rada konkurz 14. 9. 1819 (vtedy sa oň zrejme nikto neuchádzal a potom ešte 18. 3. 1920, kedy sa na konkurz prihlásil R. Brunkala. Súbežnou skúškou, ktorá sa konala za prítomnosti profesorov Zverolekárskej školy vo Viedni, úspešne vykonal. Aj Lekárska fakulta podala svoj priaznivý posudok o výsledku

skúšky a tiež Miestodržiteľská rada prehlásila Brunkalu za vhodného na túto funkciu. Panovník ho však nakoniec až po dva a polročnom zdĺhavom administratívnom pokračovaní dňa 17. 3. 1821 vymenoval za riadneho profesora katedry. Žiaľ, Brunkala čoskoro nato predčasne zomrel 12. 8. 1821 [Kotlán, 1941], teda v tomto istom roku, ako 39-ročný.

Známy veterinársky historik Györy (1934) o ňom napísal: „Bol to muž vynikajúcej schopnosti, vysoko erudovaný odborník, svedomitý a snaživý, za svoj odbor oduševnený pedagóg. Jeho odborné vzdelanie sa potvrdilo už počas pôsobenia v keszthelyskom

Georgikone, ale aj neskôr na Peštianskej univerzite a získalo mu uznanie u svojich spolupracovníkov, ale aj u vrchnosti.“ Škoda, že jeho veľké zaneprázdnenie, nepriazeň doby, stále sa zhoršujúca ťažká chronická choroba (zrejme tuberkulóza) a predovšetkým krátka doba samostatného profesorstva mu znemožnili, aby vynikol aj na vedeckom poli. Tak sa stalo, že na žiaľ, nezanechal po sebe ničaké odborné dielo či spis, ako dedičstvo a odkaz po sebe. Preto jeho meno postupne upadlo do zabudnutia a po dlhšom čase ho už sotva niekto aj v odborných kruhoch u nás pozná.

Prof. MVDr. K. J. Fried

NAŠI JUBILANTI

65 rokov	Doc. MVDr. Alžbeta Gdovinová, CSc.	11. 1. 1925 — VŠV
	Prof. MVDr. Ján Elečko, CSc.	12. 1. 1925 — VŠV
	František Kunzo	8. 3. 1925 — VŠV
	Vasíľ Vachna	26. 3. 1925 — VŠV
60 rokov	Doc. MVDr. Tibor Pauer, CSc.	10. 2. 1930 — VŠV
55 rokov	Anna Lóthová	27. 2. 1935 — VŠV
50 rokov	Františka Baraňová	15. 1. 1940 — VŠV
	Marta Boddievová	10. 2. 1940 — VŠV
	Ing. Jolana Mattová	20. 2. 1940 — VŠV
	Milena Miková	18. 3. 1940 — VŠV
	Margita Martončíková	22. 3. 1940 — VŠV

Šport na VŠV: ANO - NIE?

V tomto období, keď sa mení štruktúra vládnych, politických a hospodárskych orgánov, koľko sa dohaduje k zmenám aj v športových organizáciách, telovýchovných jednotách a v samotnom ponímaní športu na školách všetkých stupňov. Špekulácie na našej vysokej škole sa nám podarilo presadiť vo viacku väčšiny študentov VŠV — povinnú telesnú výchovu (plávanie, korčuľovanie — hokej), ktoré sú viazané zmluvne a časovo už vopred. Od budúceho školského roku bude možná úprava aj týchto hodín. Naskytla sa nám veľká príležitosť preukázať svoje pohybové a kondičné schopnosti, poprípade si ich aj vylepšiť v ľubovoľne voľiteľných odvetviach športu. Záleží na uvážení každého z nás, pre ktorý šport sa rozhodne: plávanie, korčuľovanie — hokej, kanoistika, volejbal, basketbal, futbal, kulturistika. Počet týždenných hodín pre udeľenie zápočtu ostáva nezmenený:

Pre športovo nadaných študentov sú vytvorené tzv. „fakultatívne hodiny“ volejbalu, basketbalu a hokeja, ktoré sa tiež započítavajú do hodín TV. Tito študenti by perspektívne od budúceho semestra tvorili základ novovzniknutých vysokoškolských oddielov pod „hlavičkou“ TJ VŠV, kde by reprezentovali VŠV vo vysokoškolských (príp. aj iných) súťažiach, tak ako to poznáme u študentov v západných krajinách. Tým by sa aj upravila štruktúra a organizácia TJ VŠV, ako hlavnej propagátorky a reprezentantky športu na VŠV. Upustilo by sa od existencie niektorých oddielov, v ktorých nie sú vo väčšej miere študenti našej VŠ, a naopak, zlepšili by sa podmienky v preferovaných a hojne zastúpených oddieloch (po stránke trénerskej, materiálnej a i.).

Preto záleží od nás študentov, ako sa k týmto úplne novým podmienkam postavíme, ako využijeme ponúkané možnosti a ako prijíme ohotu oddelenia telesnej výchovy a TJ VŠV, vzpružiť a rozvinúť športového ducha, ktorý v nás ešte stále „iba“ tlie.

- I. a II. ročník — 2 hodiny,
- III. a IV. ročník — 1 hodina týždenne
- a V. ročník — podľa vlastného uváženia.

J. Čupka, šport. referent VŠV

TOČIME SA S PARAGRAFMI...

Od 1. januára 1990 nadobudla účinnosť vyhlášky FMPSV zo dňa 19. decembra 1989 o zabezpečovaní pracovníkov pri organizačných zmenách a občanov pred nástupom do pracovného pomeru, ktorá upravuje postup organizácie voči pracovníkom, ktorých v dôsledku organizačnej zmeny nemôže ďalej organizácia zamestnávať podľa pracovnej zmluvy.

V danom prípade organizácia zabezpečuje — ak to dovoľuje charakter organizačnej zmeny — ich ďalšie pracovné zaradenie v organizácii, pri ktorom organizácia navrhne pracovníkom zmenu dojednaných pracovných podmienok, prípadne rekvalifikáciu, ktorá je nevyhnutná pre ďalšie pracovné zaradenie v organizácii.

ak však organizácia nemôže zabezpečiť týmto pracovníkom vhodné pracovné zaradenie, dochádza v súvislosti s organizačnými zmenami k rozviazaniu pracovného pomeru dohodou, kde je potrebné vyslovene uviesť: pre organizačné zmeny, alebo výpovedou danou organizáciou z dôvodov vyslovene uvedených v § 46 odst. 1 písm. a) až c) Zákonníka práce. Organizácia takýmto pracovníkom účinne pomáha pri zabezpečovaní nového zamestnania v spolupráci s inými organizáciami, prípadne využíva spoluprácu nadriadeného orgánu.

Povinnosťou organizácie je oboznámenie pracovníkov o dôvodoch rozviazania pracovného pomeru a o pomoci organizácie pri zabezpečovaní nového zamestnania, vrátane re kvalifikácie, aspoň 3 mesiace predtým, ako im na základe rozhodnutia organizácie o organizačnej zmene bude daná výpoveď alebo bude s nimi uzatvorená dohoda o rozviazaní pracovného pomeru.

Hmotné zabezpečenie týchto pracovníkov uvoľnených v súvislosti s organizačnými zmenami organizácie, ktorí po skončení pracovného pomeru nastúpia bez zbytočného odkladu do inej organizácie, patrí odo dňa vzniku pracovného pomeru mzdové vyrovnanie:

a) počas 3 mesiacov v plnej výške rozdielu medzi priemerným hrubým zárobkom pracovníka zisteným naposledy v organizácii, v ktorej došlo k rozviazaniu pracovného pomeru pre organizačné zmeny a hrubým zárobkom v novej organizácii,

b) počas ďalších 3 mesiacov vo výške 80 percent tohto rozdielu,

c) počas ďalších 3 mesiacov vo výške 50 percent tohto rozdielu, ak ide o organizačné zmeny na základe programu štruktúrnych zmien národného hospodárstva schváleného príslušnou vládou zvláštnym opatrením.

JUDr. Jana Szepesiová